

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2012
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α.1.

α. Φεντερασιόν: πολυεθνική εργατική οργάνωση της Θεσσαλονίκης με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την εβραϊκή κοινότητα της πόλης. Μετά το τέλος των Βαλκανικών πολέμων αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο διάδοσης της σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας σε όλη τη χώρα.

β. ΠΕΔΙΝΟΙ: Πολιτική παράταξη που συγκροτήθηκε μέσα στην εθνοσυνέλευση του 1862-1864. Είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμειε τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος «πραιτωριανών» για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Εμπόδιο στις επιδιώξεις του στάθηκαν πολιτικές ομάδες και θεσμοί. Ο Βούλγαρης έβρισκε οπαδούς ανάμεσα σ' εκείνους που είχαν διοριστεί παράνομα στο στρατό ή στο δημόσιο, και φοβούνταν μη χάσουν τη θέση τους σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κοινοβουλευτικής νομιμότητας, σε άνεργους πτυχιούχους και στους μικροκαλλιεργητές.

γ. ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ: Αδιάλλακτο αντιβενιζελικό κόμμα με ηγέτη τον Κ. Μαυρομιχάλη. Δεν διέφερε από το ραλλικό (καλό θα ήταν οι μαθητές να αναφερθούν και στα στοιχεία του ραλλικού κόμματος). Οι εκπρόσωποι του προσπαθούσαν να εκμεταλλευτούν τη συμμετοχή του αρχηγού τους στα πολιτικά πράγματα μετά το κίνημα του 1909. Υποστήριζαν την «Ανόρθωση», που κατά την εκτίμηση τους δεν μπόρεσαν να υλοποιήσουν οι Βενιζελικοί.

ΘΕΜΑ Α.2.

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1.

Σχολικό βιβλίο σ. 215-216: «Το κίνημα του Θερίσου ... οριστικής του επίλυσης».

ΘΕΜΑ Β.2.

Σχολικό βιβλίο σ. 52: κεφ.6. Η ελληνική οικονομία κατά την περίοδο του μεσοπολέμου.

ΘΕΜΑ Γ1.

α) Από το σχολικό βιβλίο οι μαθητές καλούνται να αναφερθούν μόνο σε στοιχεία του βιβλίου από τις σσ. 70-71: «Η δυναμική παρουσία ... κομματικών σχηματισμών».

β) Από το σχολικό βιβλίο οι μαθητές καλούνται να αναφερθούν στα στοιχεία της σ. 72: «Με άλλες διατάξεις ... διαφορετικών Συνδυασμών».

Πιο συγκεκριμένα:

Σύμφωνα με διατάξεις του Συντάγματος του 1844 κατοχυρωνόταν, με ελάχιστους περιορισμούς, το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας για τους άνδρες, ρύθμιση που αποτελούσε παγκόσμια πρωτοπορία. Το 1^ο παράθεμα επιβεβαιώνει και εμπλουτίζει τις συγκεκριμένες πληροφορίες. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι η ψηφοφορία ήταν σχεδόν καθολική, καθώς το εκλογικό δικαίωμα δινόταν στους άνδρες που είχαν συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας τους και είτε είχαν ιδιοκτησία στην επαρχία όπου διέμεναν και ασκούσαν τα πολιτικά τους δικαιώματα είτε εξασκούσαν κάποιο επάγγελμα ή οποιαδήποτε άλλη ασχολία στα πλαίσια αυτής. Εξαιρούνταν όσοι κατηγορούνταν για κάποιο κακούργημα, όσοι είχαν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα ύστερα από σχετική δικαστική απόφαση και όσοι δεν είχαν το δικαίωμα να διαχειριστούν ελεύθερα την περιουσία τους. Όσον αφορά

το 3^ο παράθεμα γίνεται λόγος για την εκλογή των βουλευτών από τους πολίτες που είχαν δικαίωμα ψήφου σύμφωνα με τον εκλογικό νόμο.

Επίσης, όπως γνωρίζουμε, οριζόταν η εκλογική διαδικασία, σύμφωνα με την οποία οι εκλογείς μπορούσαν να δώσουν θετική ψήφο σε όσους ήθελαν, συμπληρώνοντας ψηφοδέλτια, ακόμα και διαφορετικών Συνδυασμών. Επιπρόσθετα το 1^ο παράθεμα επισημαίνει ότι ο εκλογικός νόμος όριζε πως οι βουλευτές θα εκλέγονταν με πλειοψηφικό σύστημα δύο γύρων και με άμεση και μυστική ψηφοφορία.

γ) Από το σχολικό βιβλίο οι μαθητές καλούνται να αναφερθούν στα στοιχεία των σ. 71 - 72: «Στο σύνταγμα καθορίστηκαν ... αρμόδιου υπουργού» και «προβλεπόταν η ύπαρξη ... αξιωμα τους ισόβια».

Πιο συγκεκριμένα:

Στο σύνταγμα καθορίστηκαν και οι βασιλικές εξουσίες. Μεταξύ των σπουδαιότερων ήταν η συμμετοχή του βασιλιά στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας. Επίσης προβλεπόταν η ύπαρξη Βουλής και Γερουσίας. Οι γερουσιαστές θα διορίζονταν από το βασιλιά και θα διατηρούσαν το αξιωμα τους ισόβια. Όσον αφορά τη νομοθετική εξουσία το άρθρο 15 του συντάγματος του 1844, όπως παρατίθεται στο 3^ο παράθεμα, αναφέρει ότι ασκείται ταυτόχρονα από το βασιλιά, τη Βουλή και τη Γερουσία και, σύμφωνα με το άρθρο 59, η Βουλή αποτελείται από Βουλευτές που εκλέγονται από τους πολίτες. Επίσης στο 2^ο παράθεμα γίνεται λόγος για τις διευρυμένες αρμοδιότητες του Βασιλιά, ο οποίος είχε την πρωτοβουλία για την σύνταξη και την κύρωση των νόμων.

Είναι γνωστό ότι ο βασιλιάς είχε την αρχηγία του κράτους και του στρατού. Όμως, καμιά πράξη του δεν είχε ισχύ χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού. Για την εκτελεστική εξουσία κάνει λόγο το άρθρο 20 του συντάγματος του 1844, όπως παρατίθεται στο 3^ο παράθεμα, επισημαίνοντας ότι ανήκει στο βασιλιά και ασκείται από τους υπουργούς που έχει διορίσει ο ίδιος. Επίσης στη 2^η πηγή επισημαίνεται ότι ο βασιλιάς ήταν όχι μόνο ο ήταν ο ανώτατος άρχοντας και ο αρχηγός του κράτους, αλλά ο κυρίαρχος παράγοντας του κράτους, καθώς δεχόταν μόνο τους περιορισμούς που είχαν οριστεί ρητά στο Σύνταγμα και ήταν ελάχιστοι.

Το 3^ο κείμενο αναφέρεται επιπλέον και στην δικαστική εξουσία, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 21 του συντάγματος, ασκείται από τα δικαστήρια, τα οποία βγάζουν τις αποφάσεις τους στο όνομα του βασιλιά. Ανάλογα στοιχεία δίνονται και στην 2^η ιστορική πηγή, όπου αναφέρεται ότι η δικαστική εξουσία πηγάζει από το βασιλιά.

Αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, ότι το Σύνταγμα του 1844 καθιέρωσε την αρχή της διάκρισης των εξουσιών, αλλά ο βασιλιάς εξακολουθούσε να θεωρείται πρόσωπο ιερό και απαραβίαστο, κάτι που τον αναγνώριζε ως μονάρχη.

ΘΕΜΑ Δ1

Η ελληνική κυβέρνηση, μπροστά στο τεράστιο έργο της περίθαλψης και της αποκατάστασης των προσφύγων που έπρεπε να αναλάβει, ζήτησε τη βοήθεια της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ). Με πρωτοβουλία της ΚΤΕ, το Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένας αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ), με έδρα την Αθήνα. Βασική αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση.

Η ΕΑΠ διέκρινε την αποκατάσταση των προσφύγων σε αγροτική (παροχή στέγης και κλήρου στην ύπαιθρο) και αστική (παροχή στέγης στις πόλεις). Μολονότι οι περισσότεροι πρόσφυγες ασκούσαν στην πατρίδα τους «αστικά» επαγγέλματα (σχετικά με το εμπόριο, τη βιοτεχνία-βιομηχανία κτλ.), δόθηκε το βάρος στη γεωργία. Στο παράθεμα αναφέρεται ότι γενικότερα είχαν διατυπωθεί κατηγορίες για ιδιαίτερη μέριμνα υπέρ των αγροτών.

Γνωρίζουμε, λοιπόν, πως δόθηκε βάρος στη γεωργία, γιατί υπήρχαν τα μουσουλμανικά κτήματα (κυρίως στη Μακεδονία, αλλά και στην Κρήτη, τη Λέσβο, τη Λήμνο και αλλού). Γι' αυτό, όπως αναφέρεται στον παρατιθέμενο πίνακα, το 1928, τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου αριθμούν τελικά 56.613 πρόσφυγες (ποσοστό 4,6%) και η Κρήτη 33.900 πρόσφυγες (ποσοστό 2,8%).

Επιπλέον, όπως είναι γνωστό, η αγροτική αποκατάσταση ήταν ταχύτερη και απαιτούσε μικρότερες δαπάνες. Βέβαια, σύμφωνα με το παράθεμα, τα ποσά που δόθηκαν για την αγροτική αποκατάσταση

ήταν τελικά περισσότερα από αυτά για την αστική. Συγκεκριμένα η ΕΑΠ είχε διαθέσει μόνο δύο εκατομμύρια στέρλινες για αποκατάσταση των προσφύγων στις πόλεις, ενώ για την αγροτική αποκατάσταση είχαν διατεθεί 10,5 εκατομμύρια.

Εξάλλου η ελληνική οικονομία βασιζόταν ανέκαθεν στη γεωργική παραγωγή. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο πως το γεωγραφικό διαμέρισμα της Θεσσαλίας, σύμφωνα με τον πίνακα, είχε ένα σχετικά υψηλό ποσοστό προσφύγων, καθώς επρόκειτο για μια καθαυτό αγροτική περιοχή.

Παράλληλα, υπήρχε η πολιτική σκοπιμότητα της αποφυγής κοινωνικών αναταραχών με τη δημιουργία γεωργών μικροϊδιοκτητών αντί εργατικού προλεταριάτου. Μάλιστα, σύμφωνα με το παράθεμα στις πόλεις και τις κωμοπόλεις υπήρχε ήδη μεγάλος αριθμός κατοίκων, με ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, που μπορούσαν να μετατραπούν σε εστίες αναταραχών (πολιτικών και κοινωνικών). Άλλωστε όποιος τρόπος και επιλεγόταν για την αστική αποκατάσταση, προκαλούσε εύκολα ένταση στο γηγενή πληθυσμό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη καθώς, όπως αναφέρεται και στο παράθεμα, υπήρχαν ποικίλοι λόγοι (κοινωνικοί, πολιτικοί, στρατηγικοί) για την επιλογή των εδαφών της βόρειας Ελλάδας.

Κρίθηκε λοιπόν σωστό να χρησιμοποιηθούν τα μουσουλμανικά κτήματα και τα κτήματα των Βουλγάρων μεταναστών (σύμφωνα με τη συνθήκη του Νεϊγύ). Αυτό θα καθιστούσε τους πρόσφυγες αντάρκεις σε σύντομο χρονικό διάστημα και θα συντελούσε στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής. Γι' αυτό, όπως διαπιστώνεται και από τον παρατιθέμενο πίνακα για την κατανομή των προσφύγων το 1928, ο μεγαλύτερος αριθμός των προσφύγων (638.253, ποσοστό 52,2%) εγκαταστάθηκε στη Μακεδονία ενώ στη Δυτική Θράκη ο αριθμός των προσφύγων έφτασε τους 107.607 (ποσοστό 8,8%).

Με την εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη θα καλυπτόταν, ταυτόχρονα, το δημογραφικό κενό που είχε δημιουργηθεί με την αναχώρηση των Μουσουλμάνων και των Βουλγάρων και τις απώλειες που προκάλεσαν οι συνεχείς πόλεμοι (1912-1922) ενώ θα εποικίζονταν και παραμεθόριες περιοχές. Όπως επιβεβαιώνει και το παράθεμα οι αγροτικές περιοχές είχαν ερημώσει άλλωστε πριν την αποχώρηση των μουσουλμάνων. Έτσι με τον εποικισμό των συγκεκριμένων εδαφών η κυβέρνηση πίστευε ότι θα εμπόδιζε τους Σλάβους που είχαν βλέψεις για τη βόρεια Ελλάδα.

ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

Πρώτοι με την πρώτη!